

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

III.7064.33.2018.JJa

**Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa**

Pragnę poinformować Panią Minister, że w dalszym ciągu jestem adresatem skarg na długotrwałość postępowań w sprawach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz świadczenia wychowawczego, objętych koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego.

W mojej ocenie problem stopniowo narastał i pogłębił się w 2016 r. Dlatego też wówczas stał się przedmiotem mojego pierwszego wystąpienia, w którym wskazywałem, że rosnące zadania realizowane w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego wymagają odpowiedniego zabezpieczenia finansowego. Powodem tego wystąpienia były niepokojące sygnały kierowane do mnie ze strony niektórych marszałków województwa, dotyczące braku możliwości odpowiedniego wsparcia finansowego jednostek organizacyjnych samorządu województwa realizujących powyższe zadanie, jako zadania zleconego z zakresu administracji rządowej.

Niewydolność jednostek organizacyjnych samorządu województwa w tym zakresie doprowadziła jednak do przekazania realizacji powyższych zadań wojewodom z dniem 1 stycznia 2018 r. Znalazło to odzwierciedlenie w przepisach ustawy z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin (Dz. U. poz. 1428). W myśl art. 23a ustawy o świadczeniach rodzinnych i art. 16 ustawy o pomocy państwa o wychowaniu dzieci (w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2018 r.) właściwym do ustalenia, czy w sprawie mają zastosowania przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego i wskazania kraju właściwego do wypłaty świadczeń jest wojewoda. Określenie powyższych kwestii jest niezbędne w związku z przewidzianym w art. 10 rozporządzenia 883/2004 zakazem kumulacji świadczeń o charakterze rodzinnym polegającym na braku

uprawnienia do pobierania pełnej kwoty świadczeń rodzinnych i świadczenia wychowawczego w dwóch państwach członkowskich.

Kolejné wystąpienie w powyższej sprawie skierowałem do Pani Minister w dniu 19 marca 2018 r. W treści tego pisma wyraziłem obawę, że wprowadzone zmiany prawne i organizacyjne nie doprowadzą w nieodległym czasie do usunięcia zaległości, powstałych w okresie, w którym samorząd województwa realizował zadania w zakresie świadczeń rodzinnych i świadczenia wychowawczego, wynikające z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Z tego względu, wskazałem na potrzebę podjęcia jeszcze innych dodatkowych przedsięwzięć i zabezpieczenia ich realizacji odpowiednim wsparciem finansowym.

W odpowiedzi na powyższe wystąpienie zostałem poinformowany przez Panią Minister o przedsięwzięciach podjętych w celu usunięcia tych zaległości, dotyczących w szczególności:

- zwiększenia środków finansowych na realizację przejętego przez urzędy wojewódzkie zadania,
- utworzenia specjalnych komórek organizacyjnych,
- przeprowadzenia procesów rekrutacyjnych, w celu uzupełnienia, bądź zwiększenia kadry przejętej z urzędów marszałkowskich
- przeprowadzenia szkoleń merytorycznych z zakresu unijnych przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, dedykowanych w poszczególnych województwach nowozatrudnionym, a także pogłębiających wiedzę osób, które zajmowały się realizacją zadania pod nadzorem marszałków.

W końcowej części odpowiedzi wyraziła Pani Minister nadzieję, że przejęcie zadania przez urzędy wojewódzkie przyniesie pozytywne efekty dla rodzin oczekujących na przyznanie świadczeń i po zniwelowaniu zaległości wnioski będą rozpatrywane z zachowaniem terminów określonych dla takich spraw.

Niestety, podjęcie tych przedsięwzięć i ich zabezpieczenie w postaci dodatkowego wsparcia finansowego nie doprowadziło dotychczas do usunięcia zaległości, powstałych w okresie, w którym samorząd województwa realizował zadania w zakresie świadczeń rodzinnych i świadczenia wychowawczego, wynikające z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Taka sytuacja sprzyja tworzeniu się kolejnych zaległości.

Powyższa konstatacja wynika z analizy kierowanych do mnie odpowiedzi ze strony urzędów wojewódzkich. Najbardziej niepokojąca sytuacja występuje w województwie dolnośląskim, gdzie ze względu na przejęcie do realizacji ponad 15 tysięcy spraw zaległych (w tym ponad 7 tysięcy spraw, w których w ogóle nie wszczęto postępowania) oraz ze względu na posiadane zasoby kadrowe, w pierwszej kolejności rozpatrywane są wnioski

o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego za okres zasiłkowy 2016/2017 wraz z pozostałymi niezalatwionymi wnioskami danej rodziny oraz wnioski o ustalenie świadczenia pielęgnacyjnego. Powyższa sytuacja powoduje, iż wnioski o ustalenie prawa do świadczenia za późniejsze okresy zasiłkowe oraz pozostałe sprawy będą rozpatrywane w dalszej kolejności. Zdaniem Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu w chwili obecnej precyzyjny termin rozpatrzenia tych spraw nie jest możliwy do wskazania. W pozostałych województwach również występują opóźnienia w wydawaniu decyzji wynikające z bardzo dużej liczby prowadzonych postępowań.

Świadczenia rodzinne i świadczenia wychowawcze mają na celu wsparcie rodzica opiekującego się dzieckiem. W tym kontekście czas odgrywa istotną rolę. Długotrwałość procedowania przy rozpoznawaniu wniosków skutkuje brakiem pomocy finansowej ze strony państwa. Przepisy prawa nie przewidują zaś żadnych wyjątków, które pozwoliłyby na przyznanie tychże świadczeń osobie nieaktywnej zawodowo i opiekującej się dzieckiem, o ile inny członek rodziny podlega systemowi zabezpieczenia społecznego w jednym lub kilku państwach członkowskich. Istnieje wprawdzie możliwość ubiegania się o tymczasowe przyznanie świadczeń w Polsce za okres, w którym instytucja polska nie posiada wszelkich niezbędnych informacji dotyczących uprawnienia do świadczeń w innym państwie, jednakże praktyka taka stosowana jest bardzo rzadko i nie rozwiązuje to problemu. Wydana w tym trybie decyzja ma bowiem wyłącznie charakter czasowy i w przypadku otrzymania świadczeń rodzinnych zagranicą, może zaistnieć konieczność zwrotu przyznanych w Polsce tymczasowo świadczeń wraz z odsetkami.

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2018 r., poz. 2179), uprzejmie proszę Panią Minister o rozważenie podjęcia dalszych działań, zmierzających do usprawnienia trybu wypłaty świadczeń o charakterze rodzinnym, objętych koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego.